

118. Ceremonieel leiderschap

juni 2011

"Kaddafi moet weg" (Libi¨); "Assad moet weg" (Syri¨); "Saleh moet weg" (Jemen). En wat is tot nu toe het resultaat: burgeroorlog in de Arabische wereld. Het westen kiest partij en de moeizaam ontwikkelde politieke vriendschap met Kaddafi wordt haastig overboord gecooïd.

Wij maken ons druk over het meer of minder ceremoni¨le koningschap van het huis van Oranje. Zouden we ons niet meer moeten inzetten - via een leger VN-bemiddelaars in plaats van bommen - voor een ceremonieel leiderschap van Kaddafi, Assad en wie verder volgt? Kaddafi zei zelf nota bene dat hij slechts 'ceremonieel leider was. Jammer dat de in de loop van alle voorgaande jaren opgebouwde relatie met Kaddafi geen vervolg heeft gekregen door hem daaraan te houden, door hem te bewegen tot een vlucht naar voren in een ceremonieel leiderschap van alle tegenstellingen'. De dialectiek van Hegel en Marx bekijkt de geschiedenis als een proces van these, antithese en synthese. Hadden we Kaddafi niet een historische rol in de zin van een synthese kunnen voorspiegelen, de synthese van het ceremoni¨le leiderschap dat zich verheft boven partij en stammenstrijd? Gun die man zijn arrogantie. Nu zetten we in Libi¨ in op de verharding van tegenstellingen. Daarmee is de kans levensgroot dat we, na de steun aan de Mujahedeën in het door de russen bezette Afghanistan, allerlei volgende Talibaanachtige Moslimbroederschappen in de kaart spelen. Militair ingrijpen van buitenaf is m.i. slechts gerechtvaardigd voor zover het gerechtvaardigd is de tegenstelling waarin we partij kiezen in termen van goed en slecht te kwalificeren. Daar wringt hem de schoen, want dat is zelden het geval. Van zo'n schurkenstaatsse zwart-wit interpretatie, daarvan zijn we in Afghanistan en Irak toch wel van een koude kermis thuis gekomen; de bevolking die we zeiden te komen steunen, staat uiteindelijk immers helemaal niet voor ons te juichen. Natuurlijk wil niemand terug naar het bezweren van tegenstellingen middels onderdrukking zoals in het Joegoslavi¨ van maarschalk Tito of het Irak van Saddam Hussein, maar met verkettering van slechte dictators (die over het goede volk regeren) raakt een oplossing alleen maar verder buiten beeld.

Het dialectische principe dat naar de synthese zoekt is ondertussen niet helemaal overboord. Dat bleek mij in het volgende.

De dood van Bin Laden (zondagavond 1 mei) leidde tot de vraag of het succes van de Amerikaanse actie het gevolg was van door marteling verkregen informatie. In verschillende interviews werd dat door Mark Fallon - na 9/11' leider van het onderzoek naar Al Qaeda - van tafel geveegd. Hij achtte de Amerikaanse martelpraktijken contra-productief. Zijn methode om informatie te verkrijgen was geheel gebaseerd op samenwerking, op het cre¨ren van een vertrouwensbasis, op acceptatie van een mens als mens, zij het dan ook met tegengestelde idealen en juridisch belangen. Een fraaiere voorbeeld van dialectiek in het zoeken naar rechtvaardigheid zou ik niet kunnen bedenken. Nu nog de vertaalslag naar de diplomatie.

Men zal tegenwerpen dat in het diplomatieke verkeer het element van ongelijkheid - zoals t.a.v. een gevangene - ontbreekt. Doch dit is slechts ten dele waar, want als we *niet* uitgaan van de noodzaak om de internationale neuzen allemaal dezelfde kant op te krijgen, dan kan staat A met economische sancties en bommen dreigen, en kan staat B (of de oppositie in staat A) zich opwerpen als een Mark Fallon of - om een bekendere bemiddelaar te noemen - een Richard Holbrooke. Die oppositie moet dan wel de vrijheid hebben als zodanig op te treden, en dat op zich is nou precies de essentie van een vrije, op pluriformiteit gebaseerde staatsinrichting. De bommen op Tripoli illustreren in deze ons eigen onvermogen.

Uw columnist, V.L.